

1. Бандурка О. М., Науменко С. М., Шевченко Т. В. Нормативно-правове регулювання експлуатації безпілотних авіаційних комплексів при виконанні завдань Національної поліції України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. № 1 (31). С. 336–353. DOI : <https://doi.org/10.32631/vsa.2024.1.28>.
2. Почепцов Г. Г. Теорія комунікацій. Київ : Спілка рекламистів України, 1996. 175 с.
3. Про затвердження Норм належності безпілотних авіаційних систем, спеціальних технічних засобів протидії їх застосуванню в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 06.06.2024 № 392. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-24#Text>.
4. Саковський А. А., Науменко С. М., Кравченко С. І. та ін. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції : метод. рекомендації. Київ : НАВС, 2022. 72 с.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.
6. Про Правила дорожнього руху : постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п#Text>.
7. Шевченко Т. В., Власенко І. В., Котельох М. О. Аналіз використання безпілотних літальних апаратів у службово-бойовій діяльності Національної поліції України. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 29. С. 459–465. DOI : <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.29.56>.

Ірина ДЗЮБА
завідувач кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Реалізація вектора побудови України як правової та незалежної держави є неможливою без удосконалення системи правоохоронних органів, які своєю чергою є гарантами реалізації правоохоронної функції держави. Саме Національна поліція України (далі – НПУ), яка за ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію України» (далі – Закон) є ключовим суб'єктом у цьому аспекті, як «центральный орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку» [1].

Свою чергою запровадження воєнного стану обумовило появу нових викликів під час здійснення адміністративної діяльності органами НПУ. Зокрема, це стосується істотного підвищення навантаження в частині розширення повноважень поліції, передбачених ст. 23 Закону: брати участь відповідно до повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремі місцевості; у випадках, передбачених законом, утримувати в ізоляторах тимчасового тримання осіб, затриманих за вчинення кримінальних або адміністративних правопорушень, осіб, стосовно яких як запобіжний захід застосовано тримання під вартою, осіб, підданих адміністративному арешту, а також обвинувачених і засуджених; у межах визначеної законодавством компетенції здійснювати розмінування, що має оперативний характер, у частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень; організовувати роботу з надання, позбавлення та підтвердження допуску поліцейських до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт тощо [1]. Звичайно, в умовах воєнного стану зміни у чинне законодавство є об'єктивною необхідністю, спрямованою на реалізацію правоохоронної функції держави. Проте ефективність такої діяльності можлива винятково за умови чітко визначених меж таких повноважень, як гарантії дотримання

принципу пропорційності щодо можливого втручання у права та свободи людини.

Водночас сучасний стан функціонування НПУ характеризується низкою проблем, що стримують повноцінну реалізацію правоохоронної функції держави. Через призму цього виникає потреба у поглибленні наукового дослідження сутності та змісту правоохоронної функції держави, а також місця НПУ у її реалізації.

Основні напрями діяльності держави досить складно визначити без попереднього дослідження специфіки її функцій. Так, П. М. Рабінович наголошує, що останні обумовлюють визначення її змістовної та соціальної сутності, характеризуючи основні напрями її діяльності [2, с. 47]. Із зазначеного можна констатувати, що як системна характеристика, на підставі якої відбувається узагальнення цілей та завдань держави, функції додатково сприяють визначенню її практичної спрямованості із подальшим окресленням меж її впливу на суспільні відносини та забезпечення балансу між публічними і приватними інтересами. Тому основні напрями діяльності держави доцільно розглядати, як похідні її функцій, які конкретизуються залежно від історичних умов, соціально-економічної ситуації в державі та рівня правової культури населення.

У цьому контексті дедалі актуальнішою є потреба в ґрунтовному науковому аналізі правоохоронної функції держави як одного з ключових напрямів її діяльності. Зазначена функція характеризується низкою специфічних ознак, що дозволяють конкретизувати її зміст та місце в досить розгалуженій системі функцій держави. Перш за все вона є інструментом впливу на поведінку суб'єктів правовідносин. Такий вплив здійснюється через встановлення заборонних норм, визначення меж дозволеної поведінки, а також у разі порушення таких норм застосування санкцій та притягнення винних до юридичної відповідальності.

Крім того, вона є показником політичного та культурного рівня розвитку суспільства, відображаючи демократичні принципи, закріплені в праві, особливості взаємодії між державою та людиною, а також рівень правосвідомості населення. Ступінь ефективності реалізації цієї функції свідчить про реальний стан правопорядку і дозволяє оцінити, наскільки законодавство виконує свою регулятивну та захисну роль у сучасних умовах.

Враховуючи вищезазначене, вбачається, що ефективна реалізація правоохоронної функції свідчить про здатність держави захищати права та свободи людини, що визначають її основне призначення. Водночас така багаторівневість та комплексний характер досліджуваної функції зумовлює необхідність наявності дієвого механізму її реалізації, що забезпечує узгодженість дій правоохоронних органів та виконання низки завдань.

Отже, НПУ є ключовим органом, який забезпечує реалізацію правоохоронної функції держави шляхом виконання у межах правотворчої, виконавчо-розпорядчої та практично-правоохоронної сфер низки завдань, які спрямовані на охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Водночас ефективність роботи досліджуваного нами органу, як гаранта реалізації правоохоронної функції держави, залежить від належного нормативно-правового регулювання його діяльності, узгодженості та чіткості передбачених законодавством повноважень, достатнього кадрового й матеріально-технічного забезпечення, а також дотримання принципів законності, пропорційності та поваги до прав і свобод людини під час застосування адміністративно-правових заходів, зокрема в умовах воєнного стану.

При цьому сучасні виклики, обумовлені запровадженням воєнного стану, спричинили низку загроз, що підвищили вимоги до удосконалення структурної організації, підготовки кваліфікованих працівників та технічного забезпечення НПУ. У цьому контексті після дослідження Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як складової сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, визначено основні напрями такої діяльності із переліком потенційних труднощів під час впровадження запланованих змін.

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580–VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Львів: «Кальварія», 2004. 162 с.

3. Соколенко О. Л. Поняття та ознаки правоохоронної функції держави як основи правоохоронної діяльності. *Форум права*. 2012. № 4. С. 847-852.

4. Коломієць Ю. М. Реалізація правоохоронної функції держави як пріоритетний напрямок діяльності Президента України. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми*: тези доп. круглого столу (м. Харків, 27 жовтня 2017 р.). Харків: ХНУВС, 2017. С. 102-105.